

A Model of Multi-institutional Participation in Crime Detection Process¹

Seyed Najmuddin Hosseini², Hassan Bakhtiari³, Mir Rahim Fakhraz⁴, Ali Mohebi⁵

Abstract

Background and aim: The problem that today's society is suffering from is the way related institutions and organizations intervene in the crime detection process and get the participation of other governmental and non-governmental organizations and foundations by the judicial system and law enforcement command to manage crimes. The main goal of this research is to design a model of multi-institutional participation in the crime detection process.

Method: This research was conducted with a mixed approach (qualitative-quantitative). The participants in the qualitative part included experts related to the subject, and the statistical community in the quantitative part was selected from experts in related categories in accordance with the crime detection mission. Sampling in the qualitative part is purposeful and in the quantitative stage it is stratified random. The data was collected in the qualitative phase through semi-structured interviews and in the quantitative part using a researcher-made questionnaire (based on the findings of the qualitative phase).

Results: The identification and statistics of the dimensions (five dimensions), components (31 components) and indicators of the multi-institutional partnership model (147 indicators) indicate that there is a significant relationship between all dimensions with the multi-institutional partnership model and, in total, the final multi-institutional model in the process of mass identification was reliably tested.

Conclusion: In the structural dimension, six components include "command and management, control and supervision, organizational structure, planning, functions and organization"; In the environmental dimension, there are seven components including "neighboring systems, law, social obligation, public interest, commitment to society, interaction and cooperation and type of participation"; In the system dimension, five components include "human resource management, reactions, coordination, information and motivation promotion"; In the processes dimension, there are five components including "problems and obstacles, requirements, regulations, complementary programs and professional approach"; In the technological dimension, eight components including "electronic participation, intelligence, media interactions, technology, equipment, training and crime detection knowledge" have the greatest impact in the crime detection process, which indicates the design and presentation of a desirable model of multi-institutional partnership and a meaningful relationship between dimensions. has been identified.

Keywords: participation, criminal investigation, multi-institutional, dimensions, police, organization.

---

1 This article is taken from the Ph.D. dissertation of Amin Police University, Criminalistics field of study.

2 PhD student in the field of Criminalistics, Amin Police University. Tehran. Iran. Email: bba575376@chmail.ir

3 Professor of Strategic Management Department, Amin Police University. Tehran. Iran. (Corresponding author). Email: hbakh4039@yahoo.com

4 Assistant Professor of Criminal Investigation Department, Amin Police University. Tehran. Iran. Email: hamid4348@yahoo.com

5 Associate Professor, Department of Educational Sciences, Amin Police University. Tehran. Iran. Email: mohebbiarr@yahoo.com

فصلنامه علمی پژوهش‌های مدیریت انتظامی

سال هفدهم، شماره سوم، پاییز ۱۴۰۱

صص ۲۰۵-۱۷۹

الگوی مشارکت چند نهادی در فرایند جرم‌یابی^۱سید نجم‌الدین حسینی^۲، حسن بختیاری^۳، میر رحیم فخرز^۴، علی محبی^۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۲۵

چکیده

زمینه و هدف: مسئله‌ای که جامعه امروزی به آن مبتلا است، نحوه مداخله نهادها و سازمان‌های مرتبط در فرایند جرم‌یابی و جلب مشارکت سایر سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی توسط دستگاه قضایی و فرماندهی انتظامی برای مدیریت جرائم می‌باشد. هدف اصلی این پژوهش، طراحی الگوی مشارکت چندنهادی در فرایند جرم‌یابی است.

روش: این پژوهش با رویکرد آمیخته (کیفی - کمی) انجام شد. مشارکت کنندگان در بخش کیفی، شامل خبرگان مرتبط با موضوع بودند و جامعه آماری در بخش کمی، متناسب با مأموریت جرم‌یابی از کارشناسان رده‌های مرتبط انتخاب شدند. نمونه‌گیری در بخش کیفی، هدفمند و در مرحله کمی، تصادفی طبقه‌ای است. داده‌ها در مرحله کیفی، از طریق مصاحبه نیمه-ساختاریافته و در بخش کمی با استفاده از پرسش‌نامه محقق‌ساخته (بر اساس یافته‌های مرحله کیفی) گردآوری شد.

یافته‌ها: شناسایی و احصای ابعاد (پنج بُعد)، مؤلفه‌ها (۳۱ مؤلفه) و شاخص‌های الگوی مشارکت چند نهادی (۱۴۷ شاخص)، بیانگر وجود ارتباط معنادار بین تمامی ابعاد با مدل مشارکت چند نهادی بوده و در مجموع مدل نهایی چند نهادی در فرایند جرم‌یابی دارای برازش مناسب است.

نتیجه‌گیری: در بُعد ساختاری، شش مؤلفه شامل «فرماندهی و مدیریت، کنترل و نظارت، شمای سازمانی، برنامه‌ریزی، عملکردها و سازماندهی»؛ در بُعد محیطی، تعداد هفت مؤلفه شامل «نظام‌های همجوار، قانون، التزام اجتماعی، منافع عمومی، تعهد به جامعه، تعامل و همکاری و نوع مشارکت»؛ در بُعد سیستمی، پنج مؤلفه شامل «مدیریت منابع انسانی، واکنش‌ها، هماهنگی، اطلاعات و ارتقای انگیزه»؛ در بُعد فرایندها، تعداد پنج مؤلفه شامل «مشکلات و موانع، نیازمندی‌ها، مقررات، برنامه‌های مکمل و رویکرد حرفه‌ای»؛ در بُعد فن آوری، تعداد هشت مؤلفه شامل «مشارکت الکترونیکی، هوشمندسازی، تعاملات رسانه‌ای، فن آوری، تجهیزات، آموزش و دانش جرم‌یابی» بیشترین تأثیر را در فرایند جرم‌یابی دارند که این حاکی از طراحی و ارائه الگوی مطلوب مشارکت چند نهادی و رابطه معنادار بین ابعاد شناسایی شده است.

کلیدواژه‌ها: مشارکت، جرم‌یابی، چند نهادی، ابعاد، پلیس، سازمان.

استاد: حسینی، سید نجم‌الدین؛ بختیاری، حسن؛ فخرز، میر رحیم؛ محبی، علی؛ (۱۴۰۱). الگوی مشارکت چند نهادی در فرایند

جرم‌یابی، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی ۱۷ (۳)، صص ۲۰۵-۱۷۹

<https://doi.org/10.22034/pmsq.2022.1267365.1517>

۱. این مقاله برگرفته از رساله دکتری رشته جرم‌یابی دانشگاه جامع علوم انتظامی امین است.

۲. دانشجوی دکتری رشته جرم‌یابی، دانشگاه جامع علوم انتظامی. تهران. ایران. رایانامه: bba575376@chmail.ir

۳. استاد گروه مدیریت راهبردی، دانشگاه جامع علوم انتظامی. تهران. ایران. (نویسنده مسئول). رایانامه:

bakh4039@yahoo.com

۴. استادیار گروه کشف علمی جرائم، دانشگاه جامع علوم انتظامی. تهران. ایران. رایانامه:

hamid4348@yahoo.com

۵. دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه جامع علوم انتظامی. تهران. ایران. رایانامه: mohebbiarr@yahoo.com

مقدمه

تحقیقات نشان می‌دهد بزهکاران در انتخاب مکان و زمان جرم اغلب منطقی عمل می‌کنند و به دنبال کم‌خطرترین و مناسب‌ترین فرصت‌ها و شرایط مکانی و زمانی برای بزهکاری هستند. بدین ترتیب فن‌آوری‌های جدید و فضاهای جدید ایجادشده همچون فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی، فرصت‌ها و اهداف مجرمانه بیشتری را در اختیار مجرمان قرار داده و به تبع آن تعداد جرائم روند افزایشی یافته است. (السان و منوچهری، ۱۳۹۵، ۲۲). مقابله و برخورد با این جرائم نیز نیازمند ابزارهای پیچیده و فنی است و امکانات محدود پلیس و روش‌های سنتی پاسخگویی کشف جرم نیست.

در وضعیت کنونی، متأسفانه جرائم به یکی از حادث‌ترین مشکلات بشری تبدیل شده و «هرروز شاهد وقوع انواع جرائم می‌باشیم که این خود موجب شکسته شدن حریم امن شهروندان می‌شود. منتسکیو^۱ (۱۷۵۰) معتقد است که سرچشمه بی‌نظمی‌ها میزان کمی کیفیها نیست بلکه علت این است که بسیاری از جرائم بی‌کیفر می‌مانند.» (فرجاد، ۱۳۷۵، ۲۵). طبق آمار معاونت اجتماعی فراجا در سال ۹۹ کشفیات در حوزه سرقت ۱۶ درصد، در حوزه مواد مخدر ۲۸ درصد، در حوزه اقتصادی ۳۱ درصد و در حوزه سایبری نیز ۶ درصد افزایش یافته است. همچنین در حوزه فضای مجازی روند جرائم سایبری در ایران از سال ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹، ۹۰۰ درصد افزایش و پرونده‌های تشکیل شده در پلیس فتا در سال ۹۹ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل (۱۳۹۸)، ۲۲ درصد رشد داشته است (هادیان‌فر، ۱۳۹۹). هرچند در شهر پرجمعیت و پرمعضلی همچون تهران به گفته رئیس پلیس آگاهی پایتخت، ۹۵ درصد جرائم جنایی در سال ۹۹ کشف شده‌اند اما به نظر می‌رسد در این میان خللی وجود دارد که همچنان شاهد ناامنی در برخی حوزه‌ها هستیم (خبرگزاری برنا، ۱۳۹۹)، که پیدا نمودن این خلل می‌تواند در کنترل و کاهش جرائم مؤثر باشد.

یکی از موارد مهم که در مقابله با مجرمین و حوزه جرم‌یابی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است لزوم توجه به چندوجهی بودن جرائم و تأثیر عوامل گوناگون در

شکل‌گیری آنان می‌باشد که سبب می‌شود تا در اقدامات مقابله‌ای، نگاه یک‌سونگر و تک‌عاملی نهی شده و به رویکرد مشارکتی و بین‌نهادی امر شود. امروزه با توسعه دانش، رویکردهای مشارکتی و چند نهادی در پیشگیری و مقابله با جرم، یکی از اجزای اصلی سیاست‌گذاری کشورها را شکل داده و موجب شده تا مسئولان در سیاست‌گذاری‌های کلان خود در نظر داشته باشند که یک سازمان به تنهایی نمی‌تواند عهده‌دار برقراری امنیت و پیشگیری و مقابله با جرم در سطح جامعه باشد. جلب مشارکت سایر سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی توسط نیروی انتظامی جهت مدیریت جرائم امری لازم و ضروری است (بهرامی و سعیدی، ۱۳۸۹، ۵۰۶).

در بیشتر کشورها، رویکرد چندنهادی و مشارکت تمام گروه‌های جامعه در پیشگیری و مقابله با جرائم مورد توجه است. (صبح‌دل، ۱۳۹۶، ۱۰۱). مشارکت چند نهادی در مقایسه با مداخله تک‌نهادی از این فرض مقبول گرفته شده است که هر نهادی، از قبیل نیروی انتظامی، قوه قضائیه در مفهوم کلان و در راستای اصل ۱۵۶، از آموزش و پرورش تا گمرک و سایر سازمان‌های مرتبط، همگی به‌نوبه خود در این زنجیره وسیع نقش دارند زیرا قدرت بخشیدن به گروه‌های حاشیه‌ای هم نیاز دیگر و هم کارکرد مشارکت است. (حسینی، ۱۳۸۹).

برخی حقوقدانان و جرم‌شناسان با این نکته که متولی اصلی و مدیریت پیشگیری و مقابله با جرائم مختلف بر عهده قوه قضائیه یا پلیس باشد مخالف هستند؛ دلیلشان هم آن است که در موضوع مهمی چون پیشگیری و مقابله با جرائم مختلف و آسیب‌زا به جامعه، یک قوه و یک دستگاه به تنهایی نمی‌تواند موفق شود به‌عبارت‌دیگر، نظام مشارکت نهادمدار باید به‌اندازه کافی تنوع داشته باشد تا بتواند از عهده‌سازگاری خود با موقعیت‌ها و مقابله با جرائم جدید برآید (شهباز، ۱۳۹۵، ۲۳). این نظام مشارکتی از ترکیبی از اجزا و قسمت‌های مختلف یک مجموعه که به یکدیگر وابسته و روابط متقابل میان آن‌ها به شکل خاصی سازمان یافته تشکیل شده است (لطیفی، ۱۳۹۷، ۱۱۰). با نگاهی به سابقه و گذشته کشور در این زمینه، این نظر تا اندازه‌ای وجهت پیدا می‌کند؛ زیرا با وجود نهادهای مسئول متعدد، توفیق چندانی به‌دست نیامده و نه تنها

شاهد کاهش بسیاری از جرائم نیستیم، بلکه بعضی از جرائم نسبت به گذشته افزایش هم یافته است. بر همین اساس، به نظر می‌رسد دلیل تحقق نیافتن رویکرد چند نهادی در ایران و نبود هماهنگی بین نهادها و سازمان‌های مختلف در این حوزه، چالش‌های فراوان در مسیر جرم‌یابی است که باید در یک پژوهش، به تبیین وظایف نهادهای مختلف پرداخت و جایگاه هر کدام را تبیین کرد.

بنابراین با توجه به پیشرفت‌های شگفت‌آور علوم و فنون بشری، می‌توان از ظرفیت و پتانسیل‌های سایر بخش‌ها و سازمان‌ها در حیطه جرم‌یابی استفاده نمود؛ به نحوی که با استفاده از توان، وسایل و امکانات علمی و آزمایشگاهی سایر بخش‌ها برای کشف حقیقت و جمع‌آوری ادله اثباتی به جای استفاده از روش‌های قدیمی متداول استفاده نمود و نظام ادله معنوی جای خود را به نظام ادله علمی دهد. اینکه چه نهادهایی را می‌توان در فرایند جرم‌یابی سهیم دانست و اینکه در ایفای هر کدام از وظایف این نهادها تا چه اندازه بر مقابله با جرم تأکید شده است و نیز به منظور به کارگیری رویکرد جامع در مشارکت این نهادها چه چالش‌هایی وجود دارد از جمله مواردی است که انجام این پژوهش را ضروری نموده است.

بر این اساس، تحقیق پیش رو در صدد شناسایی مؤلفه‌ها و ابعاد مؤثر در طراحی الگوی مشارکت چند نهادی در فرایند جرم‌یابی است.

پیشینه و مبانی نظری

تحقیقات و مطالعات متعددی در خصوص بررسی چگونگی مشارکت نهادها در حوزه جرم‌یابی و پیشگیری صورت گرفته است که در جدول (۱) به برخی از آنان اشاره می‌شود:

جدول ۱. مروری بر پیشینه پژوهش

عنوان پژوهش	نویسنده	نتایج اصلی
پیشگیری چندنهادی از جرائم شهری	السان (۱۳۹۷)	پیشگیری و کنترل جرائم از طریق نهادهای رسمی یا غیررسمی
چالش‌های پیشگیری از جرم از طریق مشارکت نهادهای	باوی (۱۳۹۷)	به لزوم یکپارچگی و مشارکت‌های پیشگیرانه نهادهای دولتی در پیاده‌سازی

عنوان پژوهش	نویسنده	نتایج اصلی
دولتی		تدابیر پیشگیرانه پرداخته شود.
مشارکت عمومی در فراجا	رحمانی پناه (۱۳۹۷)	نگاه محتوایی و پرداختن به مسئله مشارکت و سازمان‌های دولتی و غیردولتی
مشارکت امنیتی و انتظام مشارکتی بررسی تجارب و زمینه‌های مشارکت مردمی در تأمین نظم و امنیت (با تأکید بر ایران)	عنبری و فیروزجائیان (۱۳۹۴)	طرح‌های مشارکتی در پی فراهم کردن فرصت‌های توسعه برنامه‌ها و فضاهای گفتگومانی و فعالیت‌های مردمی در تأمین نظم و امنیت است
بررسی علل بی‌تفاوتی اجتماعی سازمان‌های دولتی در پیشگیری از جرم	نجابتی (۱۳۹۵)	از نظر کارشناسان دلایل بی‌تفاوتی اجتماعی در مشارکت سازمان‌های دولتی در پیشگیری از جرم ضعف آموزش، عدم احساس مسئولیت در بین سازمان‌ها و... در پاسخگو نمودن سازمان‌ها را بیان نموده‌اند.
بررسی عوامل مؤثر در مشارکت اعضای بسیج در ارتقای نظم و امنیت اجتماعی جامعه	مرادی پردنجانی و مطلبی (۱۳۹۵)	بین احساس تعلق و اعتماد اجتماعی اعضای بسیج با مشارکت آنان با دستگاه‌های تأمین‌کننده نظم و امنیت، رابطه معناداری وجود دارد.
بررسی تمایل نهادهای دولتی و غیردولتی در مشارکت اجتماعی و مسئولیت‌پذیری با پلیس	ولی زاده (۱۳۹۵)	انجام دوره‌های آموزشی به‌طور معناداری باعث بهبود نگرش کلی سازمان‌ها و افراد در ابعاد مختلف شده است.
تأثیر سرمایه اجتماعی آنلاین بر افزایش مشارکت جمعی در طرح‌های نظارتی مقابله با قاچاق کالا	کاظمی گرجی، احمد؛ اخوان خرازیان، مریم؛ مزارعی، سجاده؛ جمهوری، عاطفه. (۱۴۰۰)	تأثیر اجتماعی آنلاین تأثیر ۴۴ درصدی بر مشارکت جمعی در طرح‌های نظارتی دارد
پلیس جامعه‌محور: مطالعه	وروایی (۱۳۹۵)	سازمان‌های پلیسی که رویکرد

عنوان پژوهش	نویسنده	نتایج اصلی
تطبیقی شیوه‌های جلب مشارکت نهادها و سازمان‌ها در برقراری نظم و امنیت اجتماعی		جامعه‌محوری می‌تواند از پتانسیل سایر سازمان‌ها و نهادها در راستای پیشبرد اهداف سازمان گام بردارند.

اغلب محققان در تحقیقات پیشین، به دنبال فرایندسازی و تبیین نقش‌های مختلف پلیس در جامعه و تعامل با سایر سازمان‌ها و نهادهای بیرونی بوده‌اند و بیشتر به شناسایی عوامل مؤثر بر جرم‌یابی پرداخته و در حوزه مشارکت نیز به مباحث مشارکت اجتماعی، مشارکت عمومی در حوزه فعالیت‌های نیروی انتظامی و تأمین نظم و امنیت، بررسی راهکارها و رویکردهای جلب مشارکت مردمی با پلیس و... پرداخته‌اند. تعدادی نیز به مبحث مشارکت در حوزه پیشگیری از جرم اشاره داشته و هر یک از این تحقیقات از زاویه‌ای خاص به موضوع پرداخته‌اند. درحالی‌که پژوهش حاضر با الهام از نتایج پژوهش‌های قبلی، معرفی مؤلفه‌های رویکرد چند نهادی در فرایند جرم‌یابی را مدنظر قرار داده است و به عبارت دیگر در این پژوهش، در زاویه‌ای نو نقش رویکرد چند نهادی در حوزه مقابله‌ای یعنی جرم‌یابی مورد بررسی قرار گرفته که اختلاف واضحی با کارهای صورت گرفته دارد که بیشتر در حوزه پیشگیری بوده است.

مفهوم الگو: به معنی نمونه انسانی ارزش‌ها و هنجارها و اخلاقیات، مدل، گونه و هنجار، الگو آن چیزی است که در یک گروه اجتماعی شکل گرفته، به این منظور که به‌عنوان راهنمای عمل در رفتارهای اجتماعی به کار آید» (باقری، ۱۳۹۸، ۶۳).

مشارکت: فعالیت‌های ارادی و داوطلبانه‌ای که از طریق آن‌ها اعضای یک جامعه در امور محله، شهر و روستای خود شرکت می‌کنند و به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم در شکل دادن به حیات اجتماعی خود شریک می‌شوند (کریمیان‌پور، ۱۳۸۹، ۱۷). مشارکت در واقع وسیله‌ای است تا مردم به کمک آن و بدون اتکای جدی بر نهادهای رسمی بتوانند بر مشکلات فائق آیند؛ یعنی خود اتکا شوند و نیازهای خود را رفع کنند.

جرم‌یابی: مجموعه علمی است که به کشف جرم، تشخیص هویت مجرمان، بررسی صحنه جرم و جمع‌آوری دلایل و مدارک جرم و درنهایت، بررسی آزمایشگاهی بر روی دلایل و مدارک تحصیل‌شده و تجزیه و تحلیل آن‌ها می‌پردازد و شامل پزشکی قانونی، پلیس علمی و روش بررسی صحنه جرم، آزمایشگاه جنایی و تشخیص هویت است. در سال‌های اخیر، علوم جرم‌یابی نقش مهم و آشکاری در نظام عدالت کیفری یافته است و صرف‌نظر از تعریف خاص مورد استفاده، درحقیقت حرفه‌ای متمایز از سایر حوزه‌ها است (مهدوی‌پور و شهرانی کرانی، ۱۳۹۳، ۱۴۴). درواقع، جرم‌یابی همان پلیس علمی یا کشف علمی جرائم است که در جست‌وجوی شناخت حقیقت و چگونگی وقوع عمل مجرمانه است (هندیانی و نظری منظم، ۱۳۹۴، ۱۲).

مشارکت چندنهادی در فرایند جرم‌یابی: عبارت است از واگذاری قسمتی از روند کشف، حفظ آثار جرم، جمع‌آوری ادله، تشخیص هویت و اثبات جرم با مشارکت نهادهای مختلف از جمله نهادهای قانونی و برخی از نهادهای اجتماعی و امنیتی و هم‌زمان اجرای اقدامات عمومی. به عبارت دیگر، مداخلات چند نهادی که رویکردی از بالا به پایین است و به مشارکت دادن نهادهای مختلف و اجرای طرح‌های عمومی تأکید دارد. البته باید نقش دستگاه‌ها به صورت دقیق و مدون مشخص شود. میزان موفقیت این رویکرد به برنامه‌ریزی و مدیریت مناسب و میزان اعتماد حکومت به نهادها و عوامل بستگی دارد (محسنی، ۱۳۸۹، ۹۳).

نقش مدیریت جرم‌یابی در ارتباط مؤثر سازمان: توانایی برقراری ارتباط مؤثر و سازنده با نهادهای درون و بیرون از نظام عدالت کیفری، یکی از عوامل مؤثر در دستیابی به اهداف سازمانی است. مدیریت نهادهای مسئول جرم‌یابی از طریق این ارتباط در گام اول به دنبال ایجاد درک عمیق نسبت به اهداف سازمانی در میان کارشناسان جرم‌یابی است و مدیران واحدهای جرم‌یابی معمولاً از فرصت‌های پیش‌آمده برای طرح

خواسته‌ها و انتظارات خود از قوای مجریه، قضائیه و مقننه استفاده می‌کنند (دنيس^۱، ۱۹۹۶، ۸۱).

انواع الگوهای مشارکت: در بین الگوهای داخلی الهام‌بخش برای طراحی الگوی مشارکت چند نهادی باید به الگوی سه شاخکی میرزایی اهرنجانى اشاره کرد که دربردارنده سه بُعد ساختار، زمینه و رفتار سازمانی است. رابطه بین این سه شاخه رابطه-ای تنگاتنگ بوده و در عمل از هم جدایی‌ناپذیرند. بُعد ساختاری شامل عوامل پایه‌ای هستند که از طریق «نظم ترکیبی» یا «نظام چینی»، عناصر اصلی سازمان را تشکیل و ساختارهای اساسی سازمان از قبیل ساختارهای طبیعی و فیزیکی، مالی و اقتصادی، انسانی و اطلاعاتی را تنظیم و تدوین می‌کنند (طالبیان، ۱۳۹۶، ۱۶۹).

بُعد رفتاری، رفتارهای انسانی و در نتیجه کارکردها و وظایف اصلی سازمان را شکل می‌دهد و بُعد زمینه‌ای، رابطه و تعامل مناسب و واکنش به‌موقع و درست سازمان را با سیستم‌ها و نظامات هم‌جوار محیطی‌اش ایجاد می‌کند. در چنان رابطه‌ای، عوامل ساختاری، رفتاری و زمینه‌ای به شکل روابط سیستمی، مداوم در حال تعامل بوده و بین آن‌ها هیچ سه‌گانگی حاکم نیست.

در آخر باید به الگوی **جوزف گالبرایت^۲**، به‌عنوان عنصر پایه‌ای طراحی الگوی مشارکت چند نهادی اشاره کرد که دربردارنده عناصری مانند راهبرد، ساختار، فرایندها، سیستم‌ها و افراد است. آنچه مسلم است در این تحقیق به‌منظور طراحی الگوی مشارکت چند نهادی جرم‌یابی از اصول و الگوهای فوق به قدر نیاز و به تناسب بهره برده و تلاش نموده است تا ارتباط تنگاتنگی با الگوی مطلوب نظام مشارکت چند نهادی برقرار کند. در این الگو، ضمن توجه به ویژگی‌ها و قابلیت‌های سازمان‌ها، ظرفیت‌های بالقوه آنان، گردش اطلاعات و ایجاد روابط بین آنان به‌خوبی انجام شده و بین سازمان‌ها تعاملات گسترده‌ای در جهت پاسخ به مشکلات و مسائل سازمانی وجود دارد (طالبیان، ۱۳۹۸، ۶۹).

1. Dennis

2. Joseph Galbraith

روش

پژوهش حاضر از منظر روش‌شناسی، پژوهشی «آمیخته» و از نوع «اکتشافی» است که برای پاسخ به سؤال اول و دوم یعنی تعیین ابعاد و مؤلفه‌های تأثیرگذار از روش کیفی و برای پاسخ به سؤال سوم یعنی رابطه بین مؤلفه‌ها از روش کمی استفاده شده است؛ بدین ترتیب که در مرحله کیفی از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، مباحثی با چند تن از مشارکت‌کنندگان در میان گذاشته شد. در واقع، از طریق مطالعه کیفی و مصاحبه اولیه، تعدادی از گزاره‌های نامرتبط که با شرایط مورد مطالعه همخوانی ندارند حذف و گزاره‌های جدیدی، متناسب با شرایط مورد مطالعه اضافه شد در نتیجه بر مبنای خروجی حاصل از مطالعات مرحله دوم، گزاره‌های موردنظر برای طراحی ابزار سنجش در مرحله سوم یعنی مطالعه کمی فراهم می‌شود. در مرحله کیفی، با هدف ارائه یک الگوی مفهومی، بر مدلسازی کیفی تمرکز شده و برای این منظور از رویکرد روش‌شناسی «تحلیل مضمون» و «نمونه‌گیری هدفمند» استفاده می‌شود و مصاحبه‌ها به صورت «نیمه ساختاریافته» صورت می‌گیرد. در بخش کمی نیز به جاری‌سازی الگوی طراحی شده برای تبیین وضعیت در جامعه آماری مربوط پرداخته می‌شود؛ در این پژوهش برای تهیه ادبیات تحقیق و مبانی نظری تحقیق از روش کتابخانه‌ای و بررسی اسنادی استفاده شد؛ همچنین در راستای شناسایی، تبیین و معرفی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های تحقیق، با هدف ارائه الگوی مفهومی، از رویکرد روش‌شناسی «تحلیل مضمونی» و «نمونه‌گیری هدفمند» استفاده شد.

مشارکت‌کنندگان در بخش کیفی، شامل خبرگان مطلع از موضوع که بر اساس اصل اشباع نظری تعیین شدند و جامعه آماری در بخش کمی متناسب با مأموریت جرم‌یابی رده‌های مرتبط به تعداد ۵۳ نفر انتخاب شدند. در راستای بررسی رابطه بین متغیرها، رتبه‌بندی ابعاد و مؤلفه‌های احصاء شده از روش کمی، از طریق آزمون kmo و بارتلت، همبستگی پیرسون، رگرسیون چندگانه اقدام گردید. نمونه‌گیری در بخش کیفی، هدفمند و در مرحله کمی، طبقه‌ای تصادفی است. روش گردآوری اطلاعات در مرحله کیفی، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و در بخش کمی به صورت میدانی و از طریق

پرسش‌نامه محقق‌ساخته حاصل از مصاحبه کیفی بود و نتایج حاصل از مصاحبه‌ها با استفاده از روش تحلیل مضمون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در بخش کمی نیز از آزمون‌های آماری متناسب نظیر آزمون kmo و بارتلت، همبستگی پیرسون، رگرسیون چندگانه جهت آزمون فرضیه استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی: نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها در بخش کیفی حاکی از آن است که تعداد ۱۹ مصاحبه‌انفرادی نیمه‌ساختاریافته از خبرگان مطلع در نهادهای مختلف (۱- رئیس مرکز آموزش مدیران فراجا؛ ۲ کارشناس واجا؛ ۳- جانشین پلیس اطلاعات و امنیت عمومی فراجا؛ ۴- کارشناس عملیاتی سازمان اطلاعات سپاه؛ ۵- کارشناس عملیاتی واجا؛ ۶- کارشناس امنیتی - انتظامی استانداری؛ ۷- کارشناس آموزش وزارت درمان و آموزش پزشکی؛ ۸- معاون ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز ریاست جمهوری؛ ۹- کارشناس آموزشی قوه قضائیه؛ ۱۰- مدیر تحصیلات تکمیلی معاونت آموزش فراجا؛ ۱۱- بازپرس دادسرای عمومی و انقلاب تهران؛ ۱۲- بازپرس دادسرای عمومی و انقلاب تهران؛ ۱۳- رئیس گروه علمی کشف جرائم دانشگاه امین؛ ۱۴- استاد تمام حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه امین؛ ۱۵- استادیار حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه امین؛ ۱۶- رئیس آزمایشگاه بالینی پزشکی قانونی تهران؛ ۱۷- معاون مبارزه با سرقت پلیس آگاهی فراجا؛ ۱۸- رئیس اداره حقوقی پلیس اینترپل فراجا و ۱۹- کارشناس عملیاتی سازمان اطلاعات سپاه) به عمل آمده که همگی مرد بودند و در بین این افراد، یازده نفر دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و هشت نفر نیز دارای مدرک تحصیلی دکتری بودند، در بخش کمی نیز تعداد ۵۳ نفر از کارشناسان حوزه جرم‌یابی شرکت کرده و به پرسش‌نامه پاسخ داده‌اند.

یافته‌های بخش کیفی: مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته انجام شده با مشارکت کنندگان پیاده‌سازی و مکتوب شد و به‌عنوان بانک اطلاعاتی اولیه برای تحلیل مضمونی مورد استفاده قرار گرفت. ترتیب دستیابی به مضامین به شرح جدول (۲) است.

جدول ۲. دسته‌بندی کدهای شناسایی شده در قالب زیر مقولات (مؤلفه‌ها)

شماره مصاحبه	کدهای مرتبط	زیر مقولات (مؤلفه‌ها)
۲۰-۹-۴-۱۱	تعامل با قانون‌گذار، مسئولیت‌پذیری در قبال اجرای قانون، مشارکت در امور اجتماعی قانون‌مدار، رعایت استانداردهای قوانین در جهان و بومی‌سازی آن‌ها و...	فراگیر نمودن قانون
۱۷-۸-۶-۲-۱	حل مشکلات اجتماعی، کاهش تعارضات اجتماعی، کاهش آسیب‌های اجتماعی، توجه به فواید و سود اجتماعی و...	التزام اجتماعی
۱۴-۶-۲-۱-۱۹	توجه به منافع اقتصادی و سود مشترک در جامعه، جبران هزینه‌های تحمیل شده بر جامعه، توجه به حفظ امنیت پایدار، تلاش بر اساس منافع و اشتراک عمومی	منافع عمومی
۱۰-۹-۵-۳-۱۶-۱۳	توجه به رضایتمندی و پاسخگویی به شهروندان، توجه به ارزش‌ها و باورهای بومی، توجه به امانت‌داری، توجه به آزادی عمل با رعایت ارزش‌های اجتماعی و...	تعهد به جامعه
۱۲-۷-۹-۳-۲۰-۱۸	تخصیص بودجه، همسویی منافع سازمان با هنجارها و ارزش‌های جامعه، تحریک وجدان جامعه با تأکید به آموزه‌های دینی با هدف کاهش جرائم، همکاری داوطلبانه در کشف جرائم، پیش‌بینی برنامه‌ای مدون جهت مقابله از جرم در برنامه سالانه، اشتراک مساعی در امور اجتماعی بدون در نظر گرفتن سود و زیان و...	تعامل و همکاری
۱۵-۱۳-۴-۱-۱۹-۱۷	استفاده از تجهیزات و فنون مورد نیاز نظام جامع جرم‌یابی در سازمان و سطح شهر، برقراری ارتباط سامانه‌های پلیس با سامانه‌های برون‌سازمانی، بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی، آزمایشگاه‌های مدرن جرم‌یابی و...	تجهیزات
۹-۸-۷-۴-۳-۱۹	نبود مدیریت و سازوکار واحد، نبود تفکر سیستمی، ضعف اختیارات مأمورین، درک صحیح نداشتن مسئولین از جرم و کشف جرم، توجه به آمارگرایی، توجه به رضایت مسئولین تا شهروندان، مشخص نبودن متولی برخورد با جرم، خلأهای قانونی، نبود تعریف معین از برخی جرائم و...	مشکلات و موانع
۱۳-۱۰-۹-۱-۱۹-۱۸-۱۷	سازماندهی کارکنان متناسب با گستردگی جرائم، ایجاد ساختار عنکبوتی یا شبکه‌ای به‌منظور کاهش سطوح عمودی، شناسایی مهارت‌های مدیریتی مرتبط، تقویت تصمیم‌گیری اقتضایی به‌جای تصمیم‌گیری متمرکز و...	فرماندهی و مدیریت
۱۹-۱۷-۱۴-۱	رصد موضوعات بی‌نظمی و اختلال در حوزه جرم‌یابی، ارزیابی راه‌حل‌های موجود، نرخ کشفیات جرائم با مشارکت سایر نهادها، بررسی دلایل فردی و عمومی مشارکت و...	کنترل و نظارت
۱۳-۹-۳	عوامل سازمانی و نهادی تأثیرگذار در جرم، داشتن فرایند تصمیم‌گیری منعطفانه در	سازماندهی

شماره مصاحبه	کدهای مرتبط	زیر مقولات (مؤلفه‌ها)
		ساختاری غیر متمرکز، هماهنگی عملکرد، دسته‌بندی مراحل جرم‌یابی برای مشارکت نهاد‌های مرتبط، سازماندهی کارکنان متناسب با گستردگی جرائم، طبقه‌بندی وظایف و...
۱۴-۱۰-۸-۱- ۱۹-۱۸		شماهی سازمانی خطرپذیری، راهبردها، نوع حمایت و پشتیبانی، خط و مشی، تفویض اختیار، برنامه‌ریزی تقسیم کار، سطوح سازمانی، مشارکت‌پذیری، زیرساخت‌ها، پیش‌بینی ساختار سازمانی و تشکیلات و...
۱۴-۱		برنامه‌ریزی تعیین منابع سازمانی در حوزه جرم‌یابی، شناسایی نقاط ضعف و قوت رویه‌های گذشته، شناسایی توانمندی‌های برون‌سازمانی کشف جرم، تعیین اختیار و مسئولیت‌ها، تعیین مشارکت‌کنندگان در جرم‌یابی، شناسایی و تشخیص راه‌حل‌های ممکن، برنامه‌ریزی و سازماندهی و...
۱۴-۴-۹-۱- ۱۹-۱۶		سرمایه اجتماعی به‌کارگیری کارکنان متناسب با مهارت و تخصص، تشویق کارکنان به شرکت در فرایند جرم‌یابی، تخصصی نمودن فعالیت‌ها، تقسیم کار، تقویت رازداری کارکنان و...
۱۲-۶-۳-۴-۱		هماهنگی ایجاد شورای هماهنگی مشارکت در جرم‌یابی، تعیین شرایط نحوه همکاری جامعه هدف در فرایند جرم‌یابی، ظرفیت‌سازی برای مشارکت چند نهادی و در کشف جرم، ارتباط فی‌مابین سازمان‌ها، تعیین قدرالسهم و...
۱۷-۱۳-۵-۳		نیازمندی انتظارات مدنظر در فرایند جرم‌یابی، طبقه‌بندی وظایف، تقویت رویکرد حل مسئله و هدفمند، شناسایی موقعیت‌های مؤثر در مشارکت چند نهادی، تعریف نیازهای اطلاعاتی، تهیه اطلس پراکندگی جرائم، نامشخص بودن نقش هر نهاد، تشکیل ستاد عالی جرم‌یابی و...
۱۳-۱۴-۱		دانش جرم‌یابی شناسایی الگوهای محلی و ملی جرم، آگاهی‌بخشی فردی، سازمانی و اجتماعی، گردش منظم اطلاعات در میان کنشگران رسمی و غیررسمی، افزایش اطلاعات مربوط به دانش جرم‌یابی، آینده‌پژوهی و پیش‌نگری، تولید دانش و دستیابی به فناوری‌های روز، ارتقای استانداردهای کشف جرم از طریق به‌کارگیری دانش بخش خصوصی و...
۱۴-۱۲-۲		واکنش‌ها پیامدهای مشارکت سایر نهادها در فرایند جرم‌یابی، رصد و شناسایی عوامل مخمل مشارکت چند نهادی، شرایط تأثیر مشارکت چند نهادی در فرایند جرم‌یابی،

شماره مصاحبه	کدهای مرتبط	زیر مقولات (مؤلفه‌ها)
		بازخورد اجتماعی و التهابات احتمالی برخورد با برخی جرائم، کاهش هزینه‌های عملیاتی پیگیری و تعقیب، مقابله و برخورد با مجرمین و...
۵-۲		شناسایی عوامل محل سالم‌سازی محیط اجتماعی، شناسایی موقعیت‌های مؤثر در کشف جرم، عوامل سازمانی و نهادی تأثیرگذار در جرم، حمایت اجتماعی، اختلافات بین دستگاهی، موضوعات حقوق بشر و...
۱۶-۳-۱		شناسایی عوامل موثر در نحوه مشارکت، شناسایی پتانسیل‌های مشارکت مدیریتی مرتبط، تقویت رویکرد مشارکتی در کشف جرم، جلب مشارکت عموم شهروندان، جلب همکاری بالقوه و بسیج اطلاعات، تشکیل بانک اطلاعاتی اطلاعات مربوط به ویژگی‌های فردی افراد مشارکت‌کننده و...
۱۹-۱۶-۸-۳		توانمندسازی کارکنان، آموزش تحلیل‌های عملیاتی و حین خدمت، آموزش شیوه و شگردهای جدید جرم‌یابی، افزایش دانش حقوقی مأمورین، آموزش شهروندان و...
۱۰-۷-۶-۳-۱ ۲۰-۱۷-۱۴		ایجاد ساختار اطلاعات محوری در کشف جرم، تقویت تصمیم‌گیری مبتنی بر اطلاعات، بهبود نظام اطلاعاتی و علمی کشف جرائم، ارتباطات و اطلاعات، ارتقای اشراف اطلاعاتی
۱۲-۸-۲-۴ ۱۹-۱۷-۱۳		استفاده از ظرفیت پلتفرم‌ها، شناسایی ظرفیت‌ها و منابع نهادهای مختلف، همکاری در استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، روزآمدی تجهیزات فنی، نظارت فنی بر اماکن جرم‌زا، به‌کارگیری فناوری‌های اطلاعاتی GIS و GPS، به‌کارگیری فناوری‌های اطلاعات محور، هوشمندسازی پلیس و...
۱۳-۶-۲-۴ ۱۸-۱۶		تدوین مقررات پویا، چابک و انعطاف‌پذیر، تدوین دستورالعمل‌ها و شیوه‌نامه‌های مشارکت چند نهادی در فرایند جرم‌یابی، توجه به اسناد بالادستی، سیاست‌های کنترل جرم، تقسیم وظایف بر اساس اسناد بالادستی، شرح وظایف
۱۶-۱۱-۱۰-۱		هماهنگی فرهنگی و رسانه‌ای، افزایش آگاهی‌های عمومی، متقاعدسازی جمعی، بسترسازی فرهنگی، نحوه اطلاع‌رسانی به دستگاه‌های کشف جرم، بهبود شیوه اطلاع‌رسانی از قوانین و مقررات در سطح جامعه، آگاه نمودن شهروندان، ایجاد حس اعتماد و اطمینان، مقبولیت رفتار و شیوه برخورد
۱۶-۶-۱		تشویق کارکنان به شرکت در فرایند جرم‌یابی، توجه به انگیزه‌های مجرمانه،

شماره مصاحبه	کدهای مرتبط	زیر مقولات (مؤلفه‌ها)
		کارکنان
		هوشمندسازی
۴-۷-۶-۱۰-۱۱-۱۶		عملکردها

در این قسمت، به منظور شناسایی ابعاد اصلی و مؤلفه‌های مرتبط با الگوی مشارکت چند نهادی در فرایند جرم‌یابی، از طریق فرایند کدگذاری باز و محوری داده‌های حاصل از مصاحبه‌های عمیق و اکتشافی با خبرگان و صاحب‌نظران، مقوله‌های اصلی استخراج و اولویت هر یک از آنها بر اساس فراوانی مضامین ذکر شده در مصاحبه‌ها مشخص شدند. سپس یافته‌های حاصل از مصاحبه‌ها در قالب پنج بُعد، ۳۰ مؤلفه و ۴۸۷ شاخص قرار گرفته، تفکیک و دسته‌بندی شدند. در جدول (۳) دسته‌بندی کدهای شناسایی شده در قالب ابعاد و مؤلفه‌های اصلی آمده است.

جدول ۳. دسته‌بندی کدهای شناسایی شده در قالب مقولات (ابعاد)

ابعاد	مؤلفه‌های اصلی
ساختار	فرماندهی و مدیریت، کنترل و نظارت، سازماندهی، شمای سازمانی، برنامه‌ریزی، نیروی انسانی، عملکردها
محیط	نظام‌های همجوار، فراگیر نمودن قانون، التزام اجتماعی، منافع عمومی، تعهد به جامعه، تعامل و همکاری، نوع مشارکت
سیستم	سرمایه اجتماعی، واکنش‌ها، هماهنگی، برنامه‌ریزی، ارتقای انگیزه کارکنان
فرایندها	مشکلات و موانع، نیازمندی، مقررات، برنامه‌های مکمل، رویکرد حرفه‌ای
فن آوری	مشارکت الکترونیک، هوشمندسازی، تعاملات رسانه‌ای، فن آوری، آموزش، دانش جرم‌یابی

یافته‌های بخش کمی: در این تحقیق، برای بررسی رابطه گویه‌های تحقیق از دید پاسخگویان پس از گرفتن میانگین مؤلفه‌ها و شاخص‌ها از آزمون kmo و بارتلت استفاده شد که نتایج آن برای تک تک شاخص‌ها، مؤلفه‌ها و ابعاد به شرح جدول (۴) است. در جدول (۵) نیز بار عاملی هر یک از ابعاد الگوی شناسایی شده آمده است.

جدول شماره ۴. مقدار آزمون kmo و بارتلت

ردیف	مقدار آزمون kmo	مقدار آزمون بارتلت	سطح معناداری	مقدار واریانس تبیین شده
۱	.۷۱۳	۷۲/۸۸۲	۰/۰۰۰	۷۲/۰۱

جدول ۵. بارعاملی ابعاد الگوی مشارکت چند نهادی در فرایند جرم‌یابی ابعاد

ابعاد	مقدار بارعاملی
۱ بُعد ساختار	۰/۹۱۶
۲ بُعد محیط	۰/۹۴۱
۳ بُعد سیستم	۰/۸۹۰
۴ بُعد فرایندها	۰/۷۹۸
۵ بُعد فن آوری	۰/۰۶۵

روابط بین اجزای الگوی مشارکت چند نهادی در فرایند جرم‌یابی در بخش کمی

در این تحقیق برای بررسی رابطه گویه‌های تحقیق از دید پاسخگویان از آزمون‌های ماتریس همبستگی، ضریب همبستگی پیرسون، آزمون آنووا رگرسیون چندگانه استفاده شد که نتایج آن برای تک‌تک شاخص‌ها، مؤلفه‌ها و ابعاد به شرح (۶) است.

جدول شماره ۶. بررسی ماتریس همبستگی ابعاد مربوط به متغیر مستقل

اخلاقی	اقتصادی	احتیاطی	قانونی	بعد	
۰/۶۴	۰/۶۳	۰/۶۹	۱	ضریب پیرسون	ساختاری
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۵۳	۵۳	۵۳	۵۳	تعداد	
۰/۸۳	۰/۸۸	۱	۰/۶۹	ضریب پیرسون	محیطی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۵۳	۵۳	۵۳	۵۳	تعداد	
۰/۸۷	۱	۰/۸۸	۰/۶۳	ضریب پیرسون	سیستمی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۵۳	۵۳	۵۳	۵۳	تعداد	
۱	۰/۸۷	۸۳	۰/۶۴	ضریب پیرسون	فرایندی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۵۳	۵۳	۵۳	۵۳	تعداد	
۱	۰/۸۷	۰/۸۸	۰/۸۳	ضریب پیرسون	فن‌آوری
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۵۳	۵۳	۵۳	۵۳	تعداد	

در بررسی ماتریس همبستگی ابعاد مشخص می‌شود بیشترین همبستگی بین ابعاد محیطی و ابعاد سیستمی است و کمترین رابطه همبستگی هم بین ابعاد ساختاری و سیستمی می‌باشد.

بررسی رابطه همبستگی: با توجه به اینکه توزیع داده‌ها نرمال است و سطح سنجش متغیرها فاصله‌ای است؛ لذا از ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه همبستگی استفاده شد (جدول ۷).

جدول ۷. رابطه همبستگی میان متغیرهای مشارکت چند نهادی در فرایند جرم‌یابی

مسئولیت اجتماعی			بُعد	ردیف
درجه آزادی	سطح معناداری	ضریب همبستگی		
۳۶	۰/۰۰۰	۰/۷۸	بُعد ساختاری	۱
۳۶	۰/۰۰۰	۰/۹۲	بُعد محیطی	۲
۳۶	۰/۰۰۰	۰/۸۵	بُعد سیستمی	۳
۳۶	۰/۰۰۰	۰/۶۱	بُعد فن آوری	۴
۳۶	۰/۰۰۰	۰/۸۳	بُعد فرایندها	۵

با توجه به مقدار ضریب همبستگی پیرسون و سطح معناداری که در کلیه ابعاد، کمتر از ۰/۰۵ است می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد بیان کرد بین همه ابعاد با فرایند جرم‌یابی، رابطه همبستگی مستقیم و مثبت وجود دارد. در این بین، رابطه همبستگی ابعاد محیطی با ضریب ۰/۹۲ بیشترین همبستگی و رابطه بُعد فن آوری با ضریب ۰/۶۱ کمترین همبستگی است. برای مشخص شدن مقدار واریانس تبیین شده توسط از ضریب R استفاده شده است. بُعد ساختاری، محیطی، سیستمی، فرایندها و فن آوری ۰/۸۴۹ درصد واریانس تغییرات مربوط به مشارکت چندبعدهای را تبیین می‌کنند (جدول ۸).

جدول ۸. مقدار واریانس تبیین شده متغیرهای پژوهش

Std. Error of the Estimate	Adjusted R Square	R Square	مقدار R	ردیف
۰/۲۵۱۶۷	۰/۸۵۶	۰/۸۴۹	۰/۹۱۲	۱

در صورتی که این آزمون آنوا معنادار باشد، می‌توان بیان کرد جدول رگرسیون و ضرایب بتای استاندارد شده معتبر هستند. با توجه به مقدار آزمون F که ۲۸۴/۳۸ و سطح

معناداری که ۰/۰۰۰ است می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد بیان کرد جدول رگرسیون و ضرایب بتا معتبر می‌باشد که ضرایب در جدول بعد ارائه شده است (جدول ۹).

جدول ۹. میزان تفاوت معنادار میان متغیرهای پژوهش

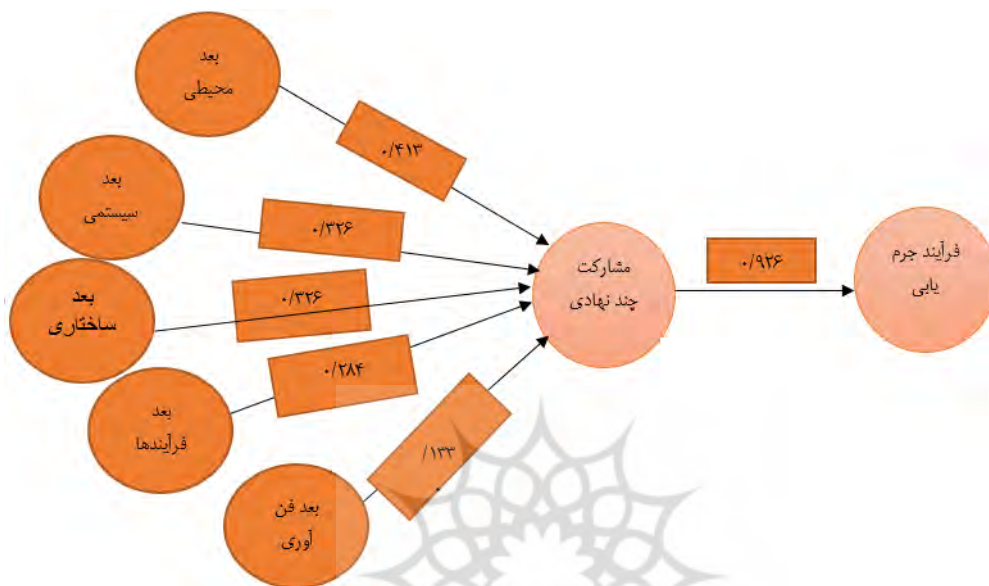
درجه آزادی	سطح معناداری	مقدار آزمون F	ردیف
۳۶	۰/۰۰۰	۲۸۴/۳۸	۱

برای ارائه الگوی موردنظر و مشخص شدن ضرایب بتای استاندارد شده از رگرسیون چندگانه به روش INTER استفاده شده است که در این روش همه ابعاد شامل بُعد ساختاری، محیطی، سیستمی، فرایندها و فن‌آوری به‌عنوان متغیرهای مستقل در یک طرف و متغیر وابسته یعنی فرایند جرم‌یابی در طرف دیگر معادله قرار می‌گیرند که خروجی نرم‌افزار به شرح جدول (۱۰) است. با توجه به خروجی رگرسیون و مقدار آزمون T و سطح معناداری که در همه ابعاد کمتر از ۰/۰۵ است مشخص می‌شود اولاً کلیه ابعاد در مدل باقی می‌مانند و ثانیاً ضریب بتای استاندارد شده ابعاد به ترتیب بُعد محیطی با ضریب ۰/۴۱۳ در رتبه اول و بُعد سیستمی و ساختاری با ضریب ۰/۳۲۶ در رتبه دوم، بُعد فرایندها با ضریب بتای استاندارد شده ۰/۲۸۴ در رتبه سوم، بُعد فن‌آوری با ضریب ۰/۱۳۳ در رتبه چهارم قرار دارند (جدول ۱۰ و شکل ۱).

جدول ۱۰. تحلیل رگرسیون چندگانه

سطح معناداری	مقدار آزمون t	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد شده		ابعاد
		Beta	Beta	B	
۰/۰۰۰	۴۳,۵	-	۰/۱۶۴	۰/۸۲۱	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۶/۱۱۴	۰/۱۳۳	۰/۰۶۷	۰/۴۱۳	بُعد محیطی
۰/۰۰۰	۸/۰۴۲	۰/۴۹۱	۰/۰۸۴	۰/۳۲۶	بُعد سیستمی
۰/۰۰۰	۲/۲۴۸	۰/۱۲۶	۰/۰۷۱	۰/۳۲۶	بُعد ساختاری

۰/۰۰۰	۷/۴۰	۰/۵۸۳	۰/۰۶۳	۰/۲۸۴	بُعد فرایندها
۰/۰۰۰	۶/۰۵	۰/۲۴۴	۰/۰۷۸	۰/۱۳۳	بُعد فن آوری

شکل ۱. ضریب تأثیر ابعاد الگوی مشارکت چند نهادی در فرایند جرم‌یابی

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی این پژوهش دستیابی به الگوی مشارکت چند نهادی در فرایند جرم‌یابی است که برای دستیابی و بررسی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های الگوی مشارکت چند نهادی از دو طریق روش تحلیل کیفی انجام مصاحبه و روش تحلیل کمی بهره‌گرفته شد. براساس تحلیل کیفی، تعداد ۱۴۷ کد اولیه (شاخص) از طریق بررسی چندباره مصاحبه‌ها استخراج شد که در دسته‌بندی این شاخص‌ها، تعداد ۳۱ مؤلفه شناسایی و در مرحله سوم مؤلفه‌های شناسایی شده در قالب پنج بُعد تقسیم‌بندی شدند، به‌نحوی که در بُعد ساختاری شش مؤلفه شامل «فرماندهی و مدیریت، کنترل و نظارت، شمای سازمانی، برنامه‌ریزی، عملکردها و سازماندهی»؛ در بُعد محیطی تعداد هفت مؤلفه شامل «نظام‌های هم‌جوار، قانون، التزام اجتماعی، منافع عمومی، تعهد به جامعه، تعامل و همکاری و نوع مشارکت»؛ در بُعد سیستمی تعداد پنج مؤلفه «مدیریت منابع انسانی، واکنش‌ها،

هماهنگی، اطلاعات و ارتقای انگیزه»؛ در بُعد فرایندها تعداد پنج مؤلفه شامل «مشکلات و موانع، نیازمندی‌ها، مقررات، برنامه‌های مکمل و رویکرد حرفه‌ای»؛ در بُعد فن‌آوری تعداد هشت مؤلفه شامل «مشارکت الکترونیک، هوشمندسازی، تعاملات رسانه‌ای، فن‌آوری، تجهیزات، آموزش و دانش جرم‌یابی» مشخص شدند.

در بخش تحلیل کمی از طریق آزمون Kmo و بارتلت به بررسی بار عاملی و رتبه‌بندی شاخص‌ها پرداخته شد و مشخص گردید در بررسی بُعد ساختاری، مؤلفه «شمای سازمانی» در رتبه اول، مؤلفه «فرماندهی و مدیریت» در رتبه دوم و مؤلفه «سازمانی» در رتبه سوم قرار دارد. از طرفی در مؤلفه شمای سازمانی، شاخص «اختیار و پاسخگویی» در رتبه اول قرار دارد. در مؤلفه فرماندهی و مدیریت شاخص «راهبردها و شیوه‌های اجرا» در رتبه اول قرار دارد و در مؤلفه سازماندهی شاخص «دسته‌بندی مراحل جرم‌یابی برای مشارکت نهادهای مرتبط» در رتبه اول و باقی شاخص‌ها به ترتیب در جدول در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

در بررسی بُعد محیطی، مؤلفه «نظام‌های همجوار» در رتبه اول، مؤلفه «تعامل و همکاری» در رتبه دوم و مؤلفه «قانون» در رتبه سوم قرار دارد. از طرفی در مؤلفه نظام‌های همجوار، شاخص «شناسایی موقعیت‌های مؤثر سایر نهادها در کشف جرم» در رتبه اول قرار دارد. در مؤلفه تعامل و همکاری شاخص «شناسایی عوامل مخل سالم‌سازی محیط تعامل و همکاری» در رتبه اول قرار دارد و در مؤلفه قانون شاخص «مسئولیت‌پذیری در قبال اجرای قانون» در رتبه اول و باقی شاخص‌ها به ترتیب در جدول در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

در بررسی بُعد سیستمی، مؤلفه «ارتقای انگیزه کارکنان» در رتبه اول، مؤلفه «هماهنگی» در رتبه دوم و مؤلفه «مدیریت منابع انسانی» در رتبه سوم قرار دارد. از طرفی در مؤلفه ارتقای انگیزه کارکنان، شاخص «تشویق کارکنان به شرکت در فرایند جرم‌یابی» در رتبه اول قرار دارد. در مؤلفه هماهنگی شاخص «ایجاد شورای هماهنگی مشارکت در جرم‌یابی» در رتبه اول قرار دارد و در مؤلفه مدیریت منابع انسانی شاخص «به‌کارگیری

کارکنان متناسب با مهارت و تخصص» در رتبه اول و باقی شاخص‌ها به ترتیب در جدول در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

در بررسی بُعد فرایندها، مؤلفه «مشکلات و موانع» در رتبه اول، مؤلفه «برنامه‌های مکمل» در رتبه دوم و مؤلفه «رویکرد حرفه‌ای» در رتبه سوم قرار دارد. از طرفی در مؤلفه مشکلات و موانع، شاخص «درک صحیح نداشتن مسئولین از جرم و کشف جرم» در رتبه اول قرار دارد. در مؤلفه برنامه‌های مکمل شاخص «حمایت قانونی از مشارکت کنندگان» در رتبه اول قرار دارد و در مؤلفه رویکرد حرفه‌ای شاخص «آشنا نمودن مردم با مأموریت‌ها» در رتبه اول و باقی شاخص‌ها به ترتیب در جدول در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

در بررسی بُعد فن آوری، مؤلفه «دانش جرم‌یابی» در رتبه اول، مؤلفه «ابزار فن آوری» در رتبه دوم و مؤلفه‌های «آموزش» و «هوشمندسازی» در رتبه سوم قرار دارند. از طرفی در مؤلفه دانش جرم‌یابی، شاخص «بهره‌گیری از امکانات آزمایشگاه‌های مدرن بخش خصوصی» در رتبه اول قرار دارد. در مؤلفه فن آوری شاخص «گسترش زیرساخت‌ها» در رتبه اول قرار دارد و در مؤلفه‌های آموزش و هوشمندسازی شاخص‌های «تدوین جزوات آموزشی کارآگاهی متناسب با نهادهای مشارکت‌کننده» و «هوشمندسازی سامانه‌ها» رتبه اول و باقی شاخص‌ها به ترتیب در جدول در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

در بررسی ماتریس همبستگی ابعاد مشخص شد که بیشترین همبستگی بین ابعاد محیطی و ابعاد سیستمی است و کمترین رابطه همبستگی هم بین ابعاد ساختاری و سیستمی است. در بُعد ساختاری بیشترین ضریب بتا مربوط به بُعد محیطی با ضریب ۰/۵۳۷ بوده، بُعد فرایند از معادله حذف شده و کمترین اثر هم مربوط به بُعد فن آوری با ضریب ۰/۲۳۸ است. در بُعد محیطی بیشترین ضریب بتا مربوط به بُعد سیستمی با ضریب ۰/۵۹۴ بوده، بُعد ساختاری با ضریب ۰/۱۹۳ در رتبه دوم، بُعد فن آوری با ضریب ۰/۱۹۱ در رتبه سوم و بُعد فرایندها با ضریب ۰/۱۹۰ قرار دارد. در بُعد سیستمی بیشترین ضریب بتا مربوط به بُعد فرایندها با ضریب ۰/۵۲۰ بوده، بُعد ساختاری از معادله حذف، بُعد محیطی با ضریب ۰/۴۴۷ در رتبه دوم و بُعد فن آوری با ضریب ۰/۲۴۶ در رتبه سوم قرار دارد. در بُعد

فرایندها بیشترین ضریب بتا مربوط به بعد محیطی با ضریب ۰/۶۰۶ بوده، بُعد فن آوری با ضریب ۰/۳۵۴، در رتبه دوم، بُعد ساختاری با ضریب ۰/۲۲۸، در رتبه سوم و بُعد سیستمی با ضریب ۰/۱۰۲، در رتبه چهارم قرار دارد. در بُعد فن آوری بیشترین ضریب بتا مربوط به بُعد ساختاری با ضریب ۰/۴۳۵ بوده، بُعد فرایندها با ضریب ۰/۲۱۳، در رتبه دوم، بُعد سیستمی با ضریب ۰/۱۸۹، در رتبه سوم و بُعد محیطی با ضریب ۰/۱۱۲، در رتبه چهارم قرار دارد.

با توجه به مقدار ضریب همبستگی پیرسون و سطح معناداری که در همه ابعاد، کمتر از ۰/۰۵ است می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد بیان کرد بین کلیه ابعاد مشارکت چند نهادی با فرایند جرم‌یابی رابطه همبستگی مستقیم و مثبت وجود دارد. در این بین، رابطه همبستگی بُعد محیطی با فرایند جرم‌یابی با ضریب ۰/۹۲ بیشترین همبستگی و رابطه بُعد فن آوری با حوزه جرم‌یابی با ضریب ۰/۶۱ کمترین همبستگی است؛ که از طریق بررسی مقدار ضریب تعیین نیز مشخص شد پنج بعد «ساختاری، محیطی، سیستمی، فرایندها و فن آوری» ۰/۸۴۹ درصد واریانس تغییرات مربوط به مشارکت چندبعدی را تبیین می‌کنند؛ که در جهت سنجش اعتبار جدول رگرسیون و ضرایب بتای استاندارد شده از آزمون آنووا استفاده شده که با توجه به مقدار آزمون F که ۲۸۶/۶۵ و سطح معناداری که ۰/۰۰۰ است می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد بیان کرد جدول رگرسیون و ضرایب بتا معتبر می‌باشد. همچنین برای ارائه الگوی موردنظر و مشخص شدن ضرایب بتای استاندارد شده از رگرسیون چندگانه به روش INTER استفاده شده است که در این روش، همه ابعاد شامل بُعد ساختاری، محیطی، سیستمی، فرایندها و فن آوری به عنوان متغیرهای مستقل در یک طرف و متغیر وابسته یعنی فرایند جرم‌یابی در طرف دیگر معادله قرار گرفت که با توجه به خروجی رگرسیون و مقدار آزمون T و سطح معناداری که در همه ابعاد کمتر از ۰/۰۵ است مشخص می‌شود اولاً کلیه ابعاد در مدل باقی می‌مانند و ثانیاً ضریب بتای استاندارد شده ابعاد به ترتیب بُعد محیطی با ضریب ۰/۴۱۳ در رتبه اول، بُعد سیستمی و ساختاری با ضریب ۰/۳۲۶، در رتبه دوم، بُعد فرایندها با ضریب

بتای استانداردها در ۲۸۴٪. در رتبه سوم و بُعد فن آوری با ضریب ۱۳۳٪. در رتبه چهارم قرار دارند.

یافته‌های پژوهش حاضر، با یافته‌های احمدی‌پناه (۱۳۹۷)، مندل (۲۰۱۶)، اسکوگان (۲۰۱۲)، و دعاگویان (۱۳۹۴) همخوانی دارد و این در حالی است که نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات مرادی پردنجانی و مطلبی (۱۳۹۵) متفاوت است چراکه در نتایج خود اشاره دارند که تحلیل رگرسیون نشان داد که فقط دو مؤلفه تأثیر مسئولیت‌پذیری و سابقه مشارکتی در همکاری اعضا معنی‌دار است و تأثیر بقیه متغیرها بر مشارکت اعضای بسیج معنی‌دار نشده است. همچنین نتایج تحقیق بشیری، جلیلی، رضازاده و شرفی (۱۳۹۴)، اکبری (۱۳۸۶) با نتایج این تحقیق متفاوت است که تفاوت آن را باید در تأکید آنان بر عدم واگذاری فعالیت‌های حوزه جرم‌یابی تحت هیچ یک از روش‌های برون‌سپاری پیشنهاد می‌دهند.

پیشنهادها

۱- با توجه به این که در این تحقیق، ابعاد پنج‌گانه مشارکت چند نهادی به ترتیب از بیشترین اولویت تا کمترین اولویت در فرایند جرم‌یابی بیان شده است؛ بنابراین، این اولویت‌بندی‌ها می‌توانند به عنوان مبنایی برای تقدم و تاخر برنامه‌های ارتقای مشارکت سازمان‌ها و برنامه‌ریزان قرار گرفته تا با تأکید بر ابعادی که دارای اولویت بالاتری هستند در جهت اثربخشی بیشتر سازمان در فرایند جرم‌یابی فعالیت کنند؛

۲- با توجه به این که برابر اطلاعات به دست آمده، بُعد محیطی مشارکت چند نهادی رتبه اول در فرایند جرم‌یابی را به خود اختصاص داده است؛ لذا پیشنهاد می‌شود با فعال نمودن سازمان‌های مختلف در رعایت مؤلفه‌ها و شاخص‌های بُعد محیطی در جهت فرایند جرم‌یابی به ویژه کشف جرم، حفظ صحنه جرم، استفاده از تجهیزات و آزمایشگاه‌ها، کمک به آموزش‌های همگانی در حفظ امنیت و در نهایت، نگرش واقعی جامعه به امر همکاری در حوزه جرم‌یابی اقدام لازم صورت گیرد؛

۳- اصول و ارزش‌های حاکم بر الگوی به دست آمده در پژوهش حاضر نیازمند پیروی از اصول و قواعد ساختاری با رویکرد مدیریت مشارکتی و شبکه‌سازی سازمانی است

و این مهم نیازمند ارتقای سطح شناخت فرماندهان و مدیران در سطوح مختلف می‌باشد؛

۴- برای بهره‌گیری بیشتر از ظرفیت جامعه اطلاعاتی، پیشنهاد می‌شود شورای هماهنگی اطلاعات به‌منظور تسهیم اطلاعات مرتبط با جرائم و با هدف کشف سریع و کامل جرائم و همچنین استفاده از ظرفیت‌های این سازمان‌ها به‌عنوان یکی از مجموعه‌های جامعه اطلاعاتی ایجاد شود تا ظرفیت‌های کشف جرم دو چندان گردد؛

۵- بازتاب گسترده حضور و فعالیت سازمان‌های فعال در اجرای فرایند جرم‌یابی از طریق رسانه‌های جمعی در جهت معرفی این سازمان‌ها به افکار عمومی می‌تواند در ایجاد انگیزه برای حضور سایر سازمان‌ها در این حوزه و افزایش سطح مسئولیت‌پذیری آنان در آتی مؤثر باشد؛

۶- پیشنهاد می‌شود پلیس‌های تخصصی جرم‌یاب، با در نظر گرفتن میزان امکانات و ظرفیت‌های سازمان‌ها از جمله ابزار، تجهیزات فنی، آزمایشگاه‌ها و ... نسبت به تعیین نوع همکاری این سازمان‌ها در حوزه جرم‌یابی اقدام کنند؛

۷- تشکیل الگوی مشارکت چند نهادی در فرایند جرم‌یابی نیازمند تدوین دستورالعمل‌ها و تنظیم مقررات خاصی به‌ویژه در کاهش رسمیت و بوروکراسی مرتبط با تعامل و همکاری است؛ لذا پیشنهاد می‌شود با ایجاد کمیته ویژه‌ای، راهبردها، دستورالعمل‌ها، آیین‌نامه‌ها، شیوه‌نامه‌ها، فناوری‌ها و نرم‌افزارهای مورد تنظیم و پیگیری شود؛

۸- پیشنهاد می‌شود با تعیین دوره زمانی کوتاه‌مدت، بستر مناسبی برای دسترسی مطلوب به بانک‌های اطلاعاتی فراهم شود؛

۹- نسبت به تدوین سند ملی توسعه مشارکت چند نهادی در فرایند جرم‌یابی اقدام گردد.

سپاسگزاری

در پایان، از تمام کسانی که در انجام این پژوهش حاضر پژوهشگران را یاری کردند، تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

- السان، مصطفی. (۱۳۸۷). پیشگیری چندنهادی از جرائم شهری. فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، ۹(۱۳۸۷)، ۷-۳۲.
<http://cps.jrl.police.ir>
- السان، مصطفی؛ و منوچهری، محمدرضا. (۱۳۹۷). آیین کشف و ابراز دلیل در فضای مجازی. پژوهشنامه حقوق کیفری، ۹(۲)، ۷-۳۰.
https://jol.guilan.ac.ir/article_3134.html
- باتچر، بارکلی. (۲۰۱۲). پیشگیری از جرائم جهانی، تعهد بین‌المللی دولت‌ها. ترجمه محمد بارانی. نشر میزان.
- باوی، علی‌رضا. (۱۳۹۷). چالش‌های پیشگیری از جرم از طریق مشارکت نهادهای دولتی. فصلنامه علمی رهیافت پیشگیری از جرم، ۴(۱)، ۷۳-۸۸.
<http://www.jcpa.ir>
- بهرامی، رضا؛ و سعیدی، محمدرضا. (۱۳۸۹). درآمدی بر مشارکت مردمی و سازمان‌های غیردولتی. انتشارات سمت.
- حسینی، سیدمحمد. (۱۳۸۹). سیاست جنائی (مفاهیم - مدل). مؤسسه حقوقی رهپویان.
- رحمانی‌پناه، علی. (۱۳۹۷). مشارکت عمومی در فراجا. دفتر تحقیقات فراجا.
- شهباز، محمدرضا. (۱۳۹۵). بررسی تکالیف نهادهای دولتی ایران در زمینه پیشگیری از جرم. انتشارات ققنوس.
- صبح‌دل، محمد. (۱۳۹۶). جایگاه حقوقی قوه قضائیه در پیشگیری اجتماعی. مجله تحقیقات حقوقی قانون یار، ۲(۹)، ۹۸-۱۰۳.
<https://civilica.com/doc/753901/>
- طالبیان، حسین. (۱۳۹۱). تبیین فرایند تشکیل ابر اطلاعاتی پلیس در کشف جرم. نشریه کارآگاه، ۱۱(۶)، ۱۲۶-۱۵۷.
http://det.jrl.police.ir/article_10485.html
- طالبیان، حسین. (۱۳۹۸). نظام جامع جرم‌یابی در پلیس ایران. رساله مقطع دکتری، دانشگاه علوم انتظامی امین.
- طالبیان، حسین. (۱۳۹۹). الگوهای جرم‌یابی، نشریه کارآگاه، ۱۴ (۵۲) ۸۱-۶۸.
 doi: 10.22034/det.2021.96257
- عنبری، موسی؛ و فیروزجانیان، علی‌اصغر. (۱۳۹۴). مشارکت امنیتی و انتظام مشارکتی بررسی تجارب و زمینه‌های مشارکت مردمی در تأمین نظم و امنیت (با تأکید بر ایران). طرح تحقیقاتی، پژوهشکده امنیتی - انتظامی، سازمان تحقیقاتی و مطالعاتی فراجا.

فرجاد، محمدحسین. (۱۳۷۵). آسیب‌شناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی انحرافات. نشر کوکب. کاظمی گرجی، احمد؛ اخوان خرازیان، مریم؛ مزارعی، سجاد؛ جمهوری، عاطفه. (۱۴۰۰). تأثیر سرمایه اجتماعی آنلاین بر افزایش مشارکت جمعی در طرح‌های نظارتی مقابله با قاچاق کالا. فصلنامه علمی پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۶(۶۴)، ۱۳۷-۱۵۸.

http://icra.jrl.police.ir/article_98031.html

کریمیان‌پور، فاطمه. (۱۳۸۹). بررسی جایگاه مشارکت شهروندی در مدیریت شهر مشهد (با تأکید بر نقش شورای شهر). دانشگاه فردوسی مشهد.

لطیفی، غلامرضا. (۱۳۹۷). مدیریت شهری. انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها. محسنی، فرید. (۱۳۹۱). جرائم شرکتی از دیدگاه جرم‌شناختی. فصلنامه دیدگاه‌های حقوق قضایی، ۱۷(۵۷)، ۱۳۱-۱۵۶. <http://jlvviews.ujsas.ac.ir/article-1-38-fa.html>

مرادی پردنجانی حجت‌اله؛ و مطلبی، ساناز. (۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر در مشارکت اعضای بسیج در ارتقای نظم و امنیت اجتماعی جامعه. فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، ۱۷(۶۴)، ۹۵-۶۴. https://journals.ihu.ac.ir/article_202061.html

مهدوی‌پور، اعظم؛ و شهرانی کرانی، نجمه. (۱۳۹۳). امنیتی شدن جرم‌شناسی: راهبردها و آثار آن بر حقوق کیفری. پژوهشنامه حقوق کیفری، ۱(۵)، ۱۵۹-۱۸۸.

<https://jol.guilan.ac.ir>

نجابتی، مهدی. (۱۳۹۵). پلیس علمی (کشف علمی جرائم). انتشارات سمت. وروایی، اکبر. (۱۳۹۵). پلیس جامعه‌محور: مطالعه تطبیقی شیوه‌های جلب مشارکت نهادها و سازمان‌ها در برقراری نظم و امنیت اجتماعی. مجموعه مقالات همایش پلیس و مشارکت. ولی‌زاده، رضا. (۱۳۹۵). بررسی تمایل نهادهای دولتی و غیردولتی در مشارکت اجتماعی و مسئولیت‌پذیری با پلیس. انتشارات طاق‌بستان.

هندیانی، عبدالله؛ و نظری منظم، مهدی. (۱۳۹۴). نقش تحلیل جرائم در جرم‌یابی. نشریه

<http://det.jrl.police.ir>

کارآگاه، ۹(۳۰)، ۹۵